

Opleidingsdeelname van de Europese bevolking en de Vlaamse werknemer

Een analyse op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten

Op Europees, federaal en regionaal niveau worden verschillende doelstellingen gesteld om de opleidingsinspanningen door sectoren, bedrijven en individuele werknemers te stimuleren. Op Europees vlak denken we aan de Lissabon-doelstelling die vooropstelt dat tegen 2010 minstens 12,5% van de bevolking bij- of nascholing zou volgen. Op federaal niveau denken we aan de investeringsdoelstelling die beoogt dat 1,9% van de loonmassa in ondernemingen wordt besteed aan de vorming van werknemers of de ambitie om tegen 2010 een opleidingsparticipatiegraad van 50% te bereiken.

Parallel aan het toenemend belang van dergelijke doelstellingen, is de opvolging van acties en evoluties inzake permanente vorming uitgegroeid tot een belangrijk aspect van arbeidsmarktmonitoring. Om deze monitoring te optimaliseren, ontwikkelde het Steunpunt WSE in samenwerking met het Departement WSE een boordtabel over voortgezette (beroeps)opleiding (Vanderbiesen & Sels, 2007). In deze rubriek van Over.Werk bieden we in een drieluik een stand van zaken aan met betrekking tot de gerealiseerde opleidingsinspanningen in Vlaanderen, België en Europa.

In dit derde artikel spitsen we onze aandacht toe op de resultaten voor een aantal opleidingsindicatoren die we kunnen berekenen op basis van de Labour Force Survey (LFS) van Eurostat, waarvan de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) de Belgische variant is. In een eerste deel richten we ons op de opleidingsdeelname van de Belgische en Europese bevolking. Leidraad in deze analyses

vormt de Lissabondoelstelling inzake opleidingsinspanningen. In het tweede deel focussen we ons op de Vlaamse werknemers en gaan we na welke cijfers de EAK ons kan verschaffen over opleidingsdeelname van loontrekken- den en de eventuele financiering ervan door werkgevers. Vertrekpunt hierbij is de federale doelstelling om tegen 2010 een opleidingsparticipatiegraad van 50% bij werknemers te behalen.

Opleidingsdeelname in de Europese Unie

Sinds de top van Lissabon in 2000 staat levenslang leren prominent op de Europese en de Vlaamse beleidsagenda. In de Lissabondoelstellingen wordt vooropgesteld dat tegen 2010 12,5% van de Europese bevolking tussen 25 en 64 jaar onderwijs of vorming zou moeten volgen. Dit om van Europa de meest concurrentiële en meest dynamische kenniseconomie van de wereld te maken.

In het eerste deel van dit artikel onderzoeken we de positie van Vlaanderen in het licht van de Europese Lissabondoelstelling. Via een analyse van de opleidingsdeelname naar persoonskenmerken krijgen we een zicht op de ongelijkheden in deelname naar geslacht, leeftijd, onderwijsniveau en

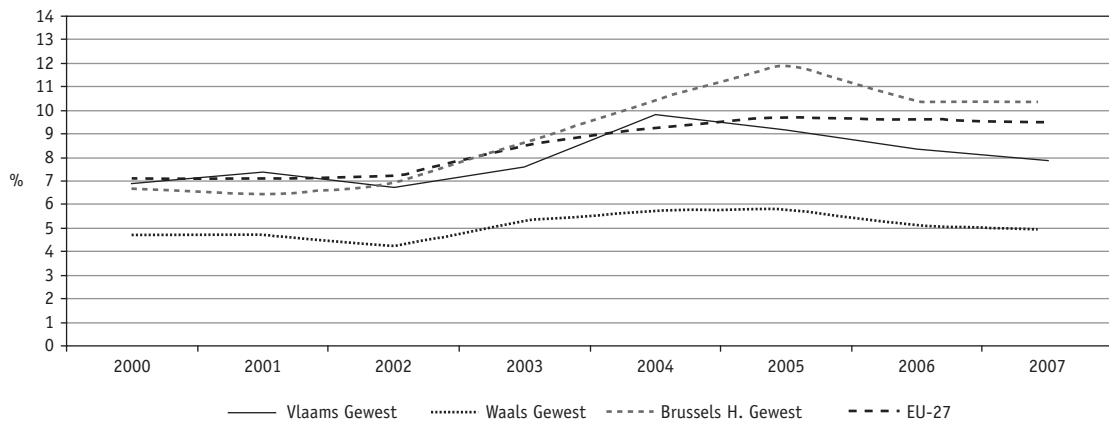
beroepsstatuut. Opleidingsdeelname wordt hierbij gedefinieerd als het aandeel inwoners tussen 25 en 64 jaar dat gedurende een referentieperiode van vier weken voorafgaand aan de bevraging deelgenomen heeft aan vorming of opleiding. Het betreft zowel deelname aan reguliere (formele) opleiding, als deelname aan andere niet-formele leeractiviteiten.

Stand van zaken na zeven jaren levenslang leren in Vlaanderen

In 2007 heeft bijna acht op honderd Vlaamse inwoners tussen 25 en 64 jaar (7,9%) tijdens een referentieperiode van vier weken deelgenomen aan een opleiding voor het werk of privédoelinden.

Figuur 1.

Evolutie van de opleidingsdeelname van de bevolking (25-64 jaar) in de Belgische gewesten en de EU-27 (2000-2007) (referentieperiode: 4 weken)

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Tabel 1.

Aandeel van de bevolking (25-64 jaar) dat deelneemt aan opleiding naar persoonskenmerken in België, de gewesten en de lidstaten van de Europese Unie (2007) (referentieperiode: 4 weken)

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels H. Gewest	België	EU-27
Algemeen totaal	7,9	4,9	10,4	7,2	9,5
Man	7,7	5,0	9,8	7,3	8,8
Vrouw	8,0	4,9	10,9	7,0	10,6
25-39 jaar	10,2	6,8	14,0	9,6	13,4
40-49 jaar	8,1	5,2	9,7	7,3	8,7
50-64 jaar	5,3	2,8	5,0	4,5	5,3
Laaggeschoold	3,5	1,8	3,8	3,0	3,8
Middengeschoold	6,6	4,5	9,2	6,1	8,4
Hooggeschoold	13,6	9,0	16,4	12,6	18,2
Beroepsactief	8,6	5,6	10,7	7,9	10,1
Werkend	8,5	8,1	10,6	9,3	10,2
Werkloos	9,9	5,4	10,6	7,8	8,2
Niet-beroepsactief	5,6	3,3	9,6	5,2	6,9

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

De opleidingsdeelname in Vlaanderen ligt hoger dan in Wallonië (4,9%), maar lager dan in Brussel (10,4%) en gemiddeld in EU-27 (9,5%). Figuur 1 toont dat de opleidingsdeelname in Vlaanderen sterk toegenomen is van 6,9% in 2000 naar 9,8% in 2004. Vooral de groei van de opleidingsdeelname tussen 2003-2004 was aanzienlijk (+2,2 procentpunten). En dit deels als gevolg van veranderingen in de bevraging van levenslang leren in de EAK waardoor er in 2004 een tijdreeksbreuk plaatsvindt (Van Woensel, 2006). Sinds 2004 daalt de deelname aan levenslang leren in Vlaanderen, nu reeds voor het derde jaar op rij. De meest recente gegevens geven aan dat Vlaanderen in het derde kwartaal van 2008 een trendniveau van de opleidingsdeelname van 7,3% bereikt. De dalende trend zet zich dus verder door. In Wallonië en Brussel steeg de opleidingsdeelname tot 2005, om licht achteruit te gaan in 2006 en vervolgens te stagneren in 2007. In de Europese Unie is de gemiddelde opleidingsdeelname aanhoudend gestegen tot 2005, waarna een stabilisatie volgt tot 2007.

In België lijkt vooral Brussel goed op weg de benchmark in 2010 te halen (10,4%), terwijl in Vlaanderen de afstand ten opzichte van de Lissabondoelstelling groter wordt en de kloof met het Europees gemiddelde toeneemt.

Levenslang leren voor iedereen?

Niet alle bevolkingsgroepen nemen evenveel deel aan levenslang leren. De deelnamekans verschilt naargelang geslacht, leeftijd, onderwijsniveau en statuut. Tabel 1 schetst de opleidingsdeelname naar persoonskenmerken voor de totale bevolking (25- tot en met 64-jarigen) in België, de gewesten en de EU-27.

Man en vrouw gelijk

Anno 2007 was het verschil in opleidingsdeelname naar geslacht in Vlaanderen beperkt: 8,0% van de vrouwen volgde een opleiding, tegenover 7,7% van de mannen. Ook in Wallonië was er vrijwel geen verschil naar geslacht, terwijl in Brussel en gemiddeld in de EU-27 een duidelijk verschil in het voordeel van vrouwen werd opgetekend: 10,9% van de Brusselse vrouwen en 10,6% van de vrouwen in de

EU-27 volgde een opleiding, tegenover respectievelijk 9,8% en 8,8% van de mannen.

Hoe ouder, hoe kleiner de opleidingskans

Naar leeftijd is de opleidingsdeelname het hoogst in de jongste leeftijdsgroep: 10,2% van alle 25- tot en met 39-jarigen volgde in Vlaanderen een opleiding, tegenover 8,1% van de 40- tot en met 49-jarigen en 5,3% van de 50- tot en met 64-jarigen. De opleidingsdeelname daalt dus met de leeftijd van de bevolking. Niettemin zat in de periode 2000-2007 vooral de opleidingsdeelname van vijftigplussers in de lift (van 3,2% naar 5,3%), en slechts in mindere mate deze bij de jongere leeftijdsgroepen: van 9,7% naar 10,2% voor de 25- tot en met 39-jarigen en van 7,1% naar 8,1% voor de 40- tot en met 49-jarigen. Als we enkel de werkenden in beschouwing nemen, dan wordt het verschil in opleidingskans tussen de verschillende leeftijdsgroepen kleiner: 9,6% voor de 25- tot en met 39-jarigen, 8,4% voor de 40- tot en met 49-jarigen en 6,7% voor de vijftigplussers. De lage opleidingsdeelname van vijftigplussers houdt met andere woorden sterk verband met hun hoge inactiviteit.

In de andere gewesten en gemiddeld in de EU-27 zien we hetzelfde patroon. Hoe ouder de inwoners, hoe minder vaak ze deelnemen aan opleiding. De jongste leeftijdsgroep nam in Brussel (14,0%) en gemiddeld in de EU-27 (13,4%) vaker deel aan opleiding dan in Vlaanderen (10,2%). Met de leeftijd daalt het verschil in opleidingsdeelname tussen Vlaanderen, Brussel en gemiddeld in de EU-27: vijftigplussers nemen in Vlaanderen (5,4%) ongeveer even vaak deel aan opleiding als in Brussel (5,0%) en gemiddeld in de EU-27 (5,3%).

De ijzeren wet van Matheüs

Uit de analyses blijkt het cruciale belang van het initiële onderwijsniveau voor de verdere deelname aan levenslang leren. Personen zonder een diploma hoger secundair onderwijs hebben een zeer beperkte kans om deel te nemen aan opleidingsactiviteiten (3,5%). De middengeschoolden – personen met maximaal een diploma hoger secundair onderwijs – vormen de middenmoot met een opleidingsdeelname van 6,6%. Van de

hooggeschoolden, zij die ook nog een diploma van het hoger onderwijs behaalden, nam gemiddeld 13,6% deel aan een bijkomende opleiding.

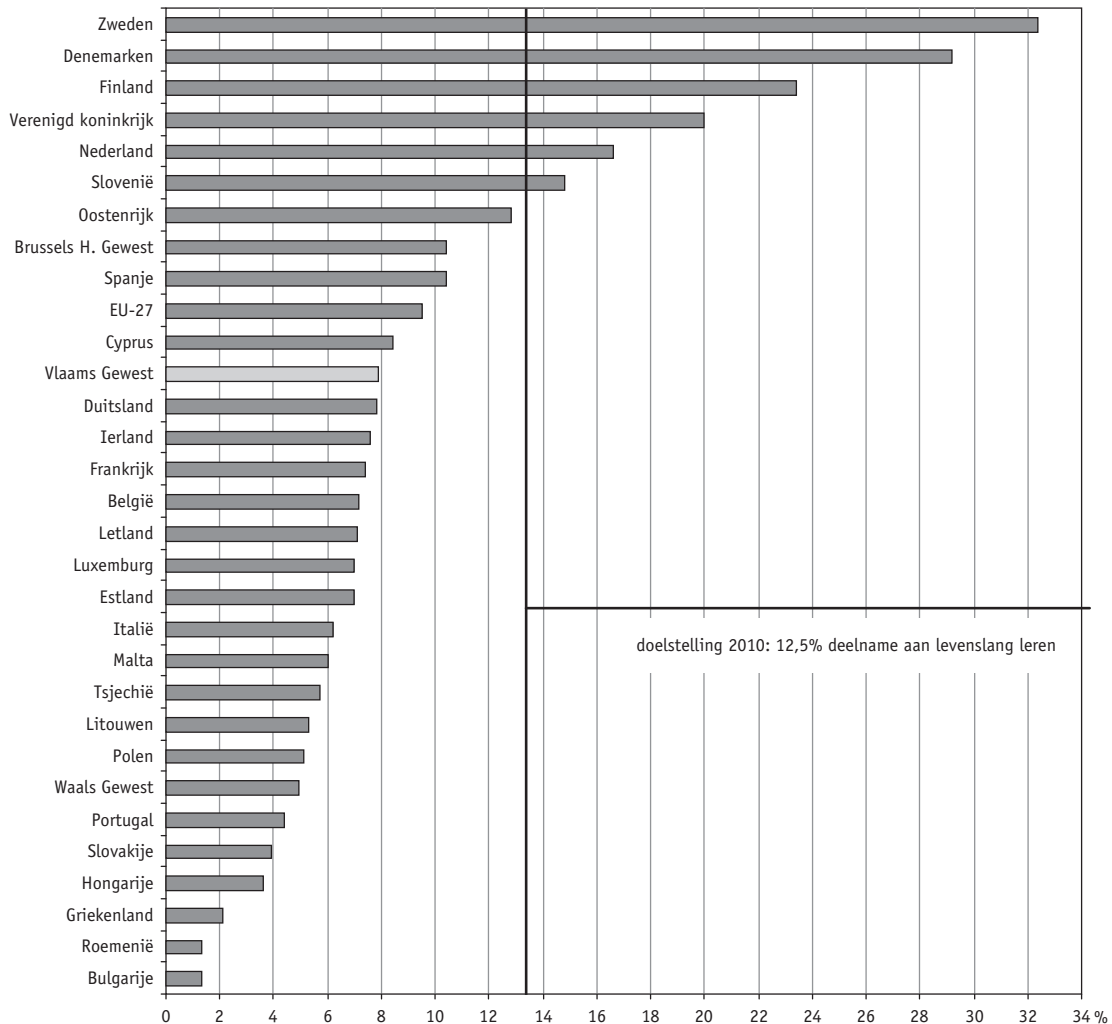
In vergelijking met Brussel en gemiddeld in de EU-27 volgden vooral de midden- en hooggeschoolde Vlamingen minder vaak een opleiding, terwijl de laaggeschoolde Vlamingen (3,5%) bijna even vaak deelnamen aan opleiding als gemiddeld in de EU-27 en in Brussel (beiden 3,8%).

Activering van werklozen via opleiding?

Uit de analyses naar beroepsgroep blijkt dat de opleidingsdeelname in Vlaanderen sterk varieert naar gelang de beroepsactiviteit. Beroepsactief is iedereen die zich aanbiedt op de arbeidsmarkt, hetzij als werkende hetzij als werkzoekende. Niet-beroepsactief zijn die personen die noch werken noch naar werk zoeken; het gaat onder meer om huisvrouwen, vervroegd gepensioneerden en studenten.

Figuur 2.

Aandeel van de bevolking (25-64 jaar) dat deelneemt aan opleiding in België, de gewesten en de lidstaten van de Europese Unie (2007) (referentieperiode: 4 weken)

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Van de beroepsactieve Vlamingen volgde 8,6% een opleiding in 2007, terwijl van de niet-beroepsactieven slechts 5,6% deelnam aan een opleiding. Verder blijkt dat Vlaamse werklozen vaker deelnemen aan een opleiding dan Vlaamse werkenden (9,9% tegenover 8,5%). Dit heeft allicht te maken met het gevoerde actief arbeidsmarktbeleid, waarbij systematisch beroepsopleiding aan werkzoekenden wordt aangeboden. In Vlaanderen heeft elke werkzoekende recht op kosteloze begeleiding naar werk en beroepsopleiding.

De opsplitsing naar statuut toont een opvallend verschil tussen Vlaanderen, de andere gewesten en het EU-gemiddelde. In Wallonië en gemiddeld in de EU-27 ligt de opleidingsdeelname van werkenden het hoogst (respectievelijk 8,1% en 10,2%), gevolgd door de werkzoekenden (5,4% en 8,2%) en de niet-beroepsactieven (3,3% en 6,9%). In Brussel is de kans op bijkomende opleiding ongeveer even groot voor zowel werkenden, werkzoekenden als inactieven (ongeveer 10%).

Wie werkzoekend en Vlaming is, heeft iets meer kans om deel te nemen aan opleiding dan een gemiddelde werkzoekende in de EU-27. De opleidingsdeelname bij de niet-beroepsactieven ligt echter een stuk lager in Vlaanderen dan gemiddeld in de EU-27. Dit laatste is mogelijk te verklaren door een hoger aandeel studenten in initiële opleiding bij 25-plussers in de Europese Unie in vergelijking met Vlaanderen (Van Woensel, 2006), maar ook door het hoger aandeel niet-beroepsactieve 50-plussers in Vlaanderen: 72,5% van de Vlaamse niet-beroepsactieven is ouder dan vijftig jaar, tegenover 59,3% gemiddeld in de EU-27.

Ongelijkheden in deelname aan levenslang leren vanuit Europees perspectief

In deze paragraaf analyseren we de opleidingsdeelname van de volwassen bevolking in het Vlaams Gewest en in de verschillende lidstaten van de Europese Unie. Eerst wordt een globaal beeld van de opleidingsdeelname geschetst, om vervolgens dieper in te gaan op de ongelijkheden in de opleidingsdeelname.

Figuur 1 laat zien dat Vlaanderen met een opleidingsdeelname van 7,9% eerder middelmatig

scoort in Europees perspectief. Maar liefst 10 van de 27 EU-lidstaten tekenen een hoger aandeel op in 2007. De Scandinavische landen zijn de absolute koplopers op vlak van levenslang leren: Zweden en Denemarken springen er mijlenver bovenuit met een opleidingsdeelname van respectievelijk 32,4% en 29,2%. Deze landen worden op de voet gevolgd door Finland (23,4%) en het Verenigd Koninkrijk (20,0%). Ook Nederland (16,6%), Slovenië (14,8%) en Oostenrijk (12,8%) bereiken alvast de doelstelling om 12,5% van de bevolking aan het leren te zetten. De Zuid-Europese landen en vooral de nieuwe Oost-Europese lidstaten zitten in de staart van het peloton. Bulgarije (1,3%), Roemenië (1,3%), Hongarije (3,6%) en Slowakije (3,9%) zijn samen met Portugal (4,4%) en Griekenland (2,1%) de landen waar het minst opleidingen worden gevolgd.

De bovenstaande analyse heeft duidelijk gemaakt dat er zeer scherpe ongelijkheden bestaan met betrekking tot de deelname aan opleidingsactiviteiten in de Belgische gewesten en gemiddeld in de EU-27. Door de (ongelijke) opleidingsparticipatie van de verschillende groepen tegenover elkaar te plaatsen, bekomen we een indicator die weergeeft in welke mate een bepaalde groep minder of meer deelneemt aan opleiding dan een andere groep. Een waarde 1 duidt op een gelijke opleidingsdeelname van beide groepen. Bij een waarde groter dan 1 neemt de ene groep minder deel aan opleiding dan de andere groep. Op deze manier kunnen we drie kloven in opleidingsdeelname berekenen, in het bijzonder de genderkloof, de generatiekloof en de onderwijskloof (Herremans, 2003).

Tabel 2 schetst de opleidingsdeelname naar persoonskenmerken voor de volwassen bevolking (25-tot en met 64-jarigen) in Vlaanderen en de verschillende lidstaten van de Europese Unie.

Genderkloof

De genderkloof in opleidingsdeelname berekenen we door het aandeel mannen in opleiding te delen door het aandeel vrouwen in opleiding. Zo krijgen we zicht op het verschil in opleidingsdeelname tussen mannen en vrouwen, meer bepaald in welke mate mannen minder of meer opleiding volgen dan vrouwen.

Globaal genomen is er relatief weinig ongelijkheid in de opleidingsdeelname tussen mannen en vrouwen, zowel in Vlaanderen als in de meeste lidstaten van de Europese Unie. Een genderkloof van 1 in Vlaanderen geeft aan dat vrouwen (8,0%)

in bijna gelijke mate opleiding volgen als mannen (7,7%). In de EU-27 is de opleidingskans voor vrouwen hoger dan deze voor mannen (genderkloof van 0,8).

Tabel 2.

Aandeel van de bevolking (25-64 jaar) dat deelneemt aan opleiding naar persoonskenmerken en opleidingskloven in België, de gewesten en de lidstaten van de Europese Unie (2007) (referentieperiode: 4 weken)

	Totaal	man	vrouw	genderkloof	25-49 jarigen	50-64 jarigen	generatiekloof	laag-geschoold	midden- en hoog-geschoold	onderwijskloof
Zweden*	32,4	25,8	39,3	0,7	nb	nb	nb	nb	nb	nb
Denemarken	29,2	24,2	34,2	0,7	32,7	23,1	1,4	19,7	32,4	1,6
Finland	23,4	19,4	27,5	0,7	27,3	15,3	1,8	9,8	25,7	2,6
Verenigd koninkrijk	20,0	16,7	23,2	0,7	23,2	14,8	1,6	10,5	24,4	2,3
Nederland	16,6	16,1	17,0	0,9	19,3	8,7	2,2	8,2	18,4	2,2
Slovenië	14,8	13,5	16,1	0,8	19,1	6,5	2,9	3,7	17,2	4,7
Oostenrijk	12,8	11,6	14,0	0,8	15,3	7,6	2,0	4,4	14,9	3,4
Brussel	10,4	9,9	11,0	0,9	12,6	5,0	2,5	3,8	13,5	3,5
Spanje	10,4	9,3	11,5	0,8	14,3	6,2	2,3	4,9	18,3	3,7
EU-27	9,5	8,8	10,6	0,8	11,5	5,3	2,1	3,8	11,7	3,1
Cyprus	8,4	8,1	8,6	0,9	10,0	4,8	2,1	1,4	11,1	7,7
Vlaanderen	7,9	7,7	8,0	1,0	9,2	5,4	1,7	3,5	9,8	2,8
Duitsland	7,8	8,0	7,6	1,1	9,6	3,7	2,6	2,8	8,4	3,0
Ierland	7,6	6,2	9,0	0,7	10,5	5,0	2,1	3,7	11,5	3,2
Frankrijk	7,4	7,0	7,9	0,9	9,9	4,1	2,4	3,5	9,8	2,8
België	7,2	7,0	7,3	1,0	8,6	4,5	1,9	3,0	9,2	3,1
Letland	7,1	4,6	9,3	0,5	9,0	3,1	2,9	nb	8,0	nb
Estland	7,0	4,6	9,3	0,5	9,1	2,9	3,1	nb	7,7	nb
Luxemburg	7,0	6,5	7,4	0,9	8,5	nb	nb	nb	9,4	nb
Italië	6,2	5,9	6,6	0,9	8,0	2,7	2,9	1,1	10,9	9,6
Malta	6,0	6,4	5,7	1,1	7,9	nb	nb	nb	15,0	nb
Tsjechië	5,7	5,5	5,9	0,9	7,5	2,7	2,8	nb	6,2	nb
Litouwen	5,3	3,6	6,8	0,5	6,8	2,0	3,4	nb	5,8	nb
Polen	5,1	4,7	5,5	0,9	7,2	1,1	6,6	0,8	5,8	7,6
Wallonië	5,0	4,9	5,0	1,0	6,1	2,8	2,2	1,8	6,6	3,6
Portugal	4,4	4,4	4,5	1,0	5,2	1,3	4,1	1,6	10,1	6,1
Slowakije	3,9	3,4	4,3	0,8	4,8	1,8	2,6	nb	4,3	nb
Hongarije	3,6	3,0	4,1	0,7	5,3	0,7	8,0	0,7	4,3	5,8
Griekenland	2,1	2,2	2,1	1,0	3,0	0,3	11,0	0,3	3,4	13,0
Bulgarije	1,3	1,4	1,3	1,1	2,0	nb	nb	nb	1,7	nb
Roemenië	1,3	1,2	1,4	0,9	1,9	0,2	12,1	nb	1,7	nb

* Voor Zweden waren nog geen cijfergegevens naar leeftijd en onderwijsniveau beschikbaar bij publicatie van het artikel.

Nb is een niet betrouwbaar gegeven

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Het is opvallend dat de landen die hoog scoren op het vlak van opleidingsdeelname, meestal een hogere opleidingskans voor vrouwen registreren. In het Verenigd Koninkrijk en de Scandinavische landen, waar de opleidingsdeelname zeer hoog is, tekenen we een genderkloof op van 0,7. Anders gezegd: mannen hebben er 30% minder kans om een opleiding te volgen dan vrouwen. De laagste genderkloof (0,5) noteren we in de Baltische staten – Estland, Letland, Litouwen – waar mannen 50% minder kans hebben om een opleiding te volgen dan vrouwen.

Generatiekloof

De generatiekloof in de opleidingsdeelname berekenen we door het aandeel 25- tot en met 49-jarigen in opleiding te delen door het aandeel vijftigplussers in opleiding. Op deze manier wordt duidelijk hoe groot de afstand is tussen beide leeftijdsgroepen.

Van de Vlaamse 25- tot en met 49-jarigen volgde 9,2% een opleiding, tegenover 11,5% in de EU-27. Een Vlaamse vijftigplusser daarentegen volgde ongeveer even vaak een opleiding als de gemiddelde Europese vijftigplusser (respectievelijk 5,4% en 5,3%). Hiermee is de generatiekloof in Vlaanderen (1,7) minder groot dan gemiddeld in de EU-27 (2,1). De grotere afstand tussen de opleidingsdeelname van jongeren en ouderen in de EU-27 moet weliswaar in het licht van de zwakkere prestatie bij de Vlaamse 25- tot en met 49-jarigen gezien worden, en dus niet in de achterstelling van vijftigplussers op de opleidingsmarkt.

De Europese lidstaten met de beste scores wat betreft de spreiding van de opleidingsdeelname over de generaties, zijn doorgaans de lidstaten die goede cijfers kunnen voorleggen in het aandeel van de totale bevolking dat deelneemt aan opleiding. Denemarken voert de lijst aan met de laagste generatiekloof (1,4): 32,7% van de Deense 25- tot en met 49-jarigen nam deel aan een opleiding, tegenover 23,1% van de Deense vijftigplussers. Ook het Verenigd Koninkrijk (1,6) en Finland (1,7) doen het goed. De verschillen naar leeftijd op het vlak van opleidingsdeelname zijn het grootst in landen met een globale lage opleidingsdeelname, met aan kop Griekenland: slechts 2,1% van de Griekse

inwoners tussen 25 en 64 jaar volgde een opleiding, maar binnen deze bevolkingsgroep namen 25- tot en met 49-jarigen maar liefst elf keer meer deel aan opleiding dan hun 50- tot 64-jarige landgenoten.

Onderwijskloof

De onderwijskloof in de opleidingsdeelname berekenen we door de opleidingsdeelname van de hogergeschoolden (midden- en hogeschoolden) tegenover deze van de laaggeschoolden te plaatsen. Hieruit kunnen we afleiden in welke mate laaggeschoolden achterop blijven wat betreft het volgen van opleidingen.

De midden- en hogeschoolde Vlamingen (9,8%) volgen minder vaak een opleiding in vergelijking met de EU-27 (11,7%), terwijl laaggeschoolden in Vlaanderen (3,5%) ongeveer even vaak een opleiding volgen als gemiddeld in de Europese Unie (3,8%). De onderwijskloof in de opleidingsdeelname is hiermee in Vlaanderen (2,8) iets kleiner dan gemiddeld in de EU-27 (3,1). Dit is eerder het gevolg van de lagere opleidingsdeelname van de Vlaamse hogergeschoolden, dan het resultaat van een betere spreiding van de opleidingsdeelname over de onderwijsniveaus heen. De onderwijskloof blijft echter wel diep: hogergeschoolde Vlamingen zijn bijna drie keer meer opleidingsactief dan laaggeschoolde Vlamingen.

De traditioneel goede leerlingen op vlak van opleidingsdeelname vertonen opnieuw de kleinste verschillen in deelname tussen laag- en hogergeschoolden, in het bijzonder Denemarken (1,6), Nederland (2,2), het Verenigd Koninkrijk (2,3) en Finland (2,6). In 2007 volgde maar liefst een op de vijf laaggeschoolde Denen (19,7%) een opleiding, tegenover bijna één op drie hogergeschoolde Deense inwoners (32,4%). De onderwijsongelijkheid in de opleidingsdeelname is wederom het grootst in Griekenland. Het gaat om een score van 13,0 wat betekent dat de hogergeschoolden gemiddeld dertien keer vaker opleiding volgen dan de laaggeschoolden. Naast Griekenland is er ook in Italië (9,6), Cyprus (7,7), Polen (7,6) en Portugal (6,1) een grote kloof tussen de opleidingsdeelname van laag- en hogergeschoolden. Het betreft landen die een niet zo goede leertraditie kunnen voorleggen.

Opleidingsdeelname van de Vlaamse werknemer

In dit tweede deel berekenen we de opleidingsdeelname voor de werkende en loontrekkende bevolking in Vlaanderen, en zoeken we aansluiting bij het concept van 'voortgezette beroepsopleiding'. Vertrekpunt hierbij is de federale doelstelling om tegen 2010 een opleidingsparticipatiegraad van 50% bij werknemers te behalen (cf. nationale werkgelegenheidsconferentie van 2003). In de vorige twee Over.Werk-artikels kwam deze doelstelling ook al ter sprake en passeerden alvast heel wat cijfers over de voortgezette beroepsopleiding van werknemers gemeten aan de hand van bedrijfsgegevens (sociale balansen en de Continuing Vocational Training Survey). In dit stuk baseren we ons op gegevens van de werknemer zelf, verkregen via de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK).

Verskil met het eerste deel van dit artikel is dat we hier een andere definitie (moeten) hanteren

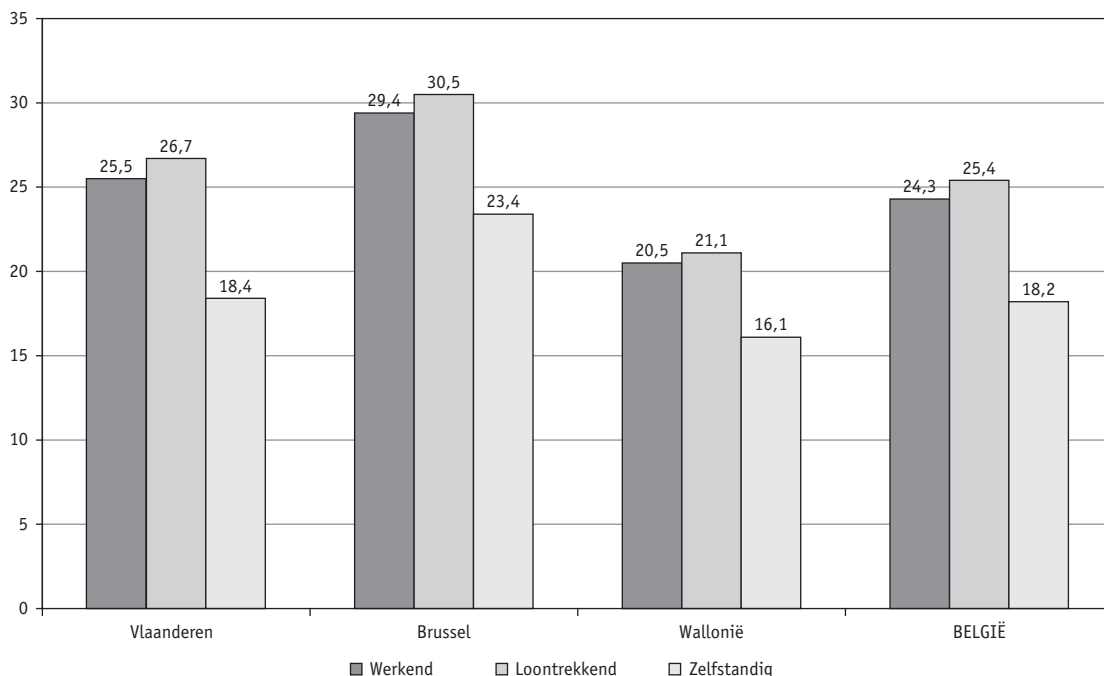
dan deze voor de structurele Lissabon-indicator inzake levenslang leren. Waar de structurele Lissabon-doelstelling peilt naar de opleidingsdeelname (binnen of buiten het reguliere onderwijs) in een referentieperiode van vier weken voorafgaand aan de bevraging, hanteren we in wat volgt een referentieperiode van één jaar voorafgaand aan de bevraging. Een ander verschil is dat we voor de Lissabon-doelstelling de bevolking afbakenen van 25 tot en met 64 jaar, terwijl we nu alle 15-tot en met 64-jarigen zullen weerhouden. Tot slot richten we ons in dit tweede deel meer specifiek op de opleidingsdeelname van de loontrekkenden.

Opleidingsdeelname van de werkende bevolking

Om de opleidingsdeelname te bepalen wordt binnen de EAK gepeild of de respondent gedurende de voorbije twaalf maanden ofwel student of leerling was in het reguliere onderwijs, ofwel deelnam

Figuur 3.

Opleidingsparticipatie in de bevolking (15-64 jaar) naar beroepsgroep in België en de gewesten (2007) (referentieperiode: 12 maanden)

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

aan cursussen, seminars, conferenties en dergelijke buiten het regulier onderwijsstelsel. Wanneer een respondent op minstens één van beide vragen positief antwoordt, wordt deze beschouwd als 'deelnemer aan opleiding'.

Wanneer we deze criteria toepassen voor de hele Vlaamse bevolking bekomen we in 2007 een participatiegraad van 30,5% (tabel 3). Ongeveer drie op de tien Vlamingen tussen 15 en 64 jaar nam op jaarbasis deel aan een of andere vorm van opleiding, wat neerkomt op 1,2 miljoen personen. Dit aandeel wordt echter omhoog getrokken door de leerlingen en studenten die nog in het reguliere onderwijs zitten en die dus buiten het concept van 'voorgezette beroepsopleiding' vallen. Wanneer we enkel de groep *werkenden* beschouwen, sluiten we deze studenten uit en bekomen we voor Vlaanderen een opleidingsparticipatiegraad van 25,5% (683 100 personen). Een kwart van alle werkende Vlamingen nam in een referentieperiode van twaalf maanden deel aan opleiding, hoofdzakelijk opleidingsactiviteiten buiten het reguliere onderwijs (cursussen, seminars, enzovoort).

De grootste groep werkenden zijn de *loontrekkenden*, die in Vlaanderen een participatiegraad van 26,7% laten optekenen (610 400 personen). Dit is iets hoger dan gemiddeld voor de hele groep werkenden, waar de participatiegraad naar beneden wordt getrokken door de mindere opleidingsdeelname onder de *zelfstandigen* (18,4%).

Tabel 3.

Opleidingsparticipatie van de bevolking (15-64 jaar) naar beroepsgroep in Vlaanderen (2007) (referentieperiode: 12 maanden)

	Totaal (n)	Opleidingsparticipatie (n)	(%)
Bevolking	4 050 000	1 235 100	30,5
Werkend	2 678 100	683 100	25,5
<i>Loontrekkend</i>	2 283 200	610 400	26,7
<i>Zelfstandig</i>	394 900	72 700	18,4

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Vlaanderen leunt het dichtst aan bij het Belgisch gemiddelde wanneer we de participatiegraden voor de verschillende beroepsgroepen naast elkaar leggen (figuur 3). Voor de totale groep werkenden bekomen we in Vlaanderen een participatiegraad van 25,5% tegenover 24,3% in België. Voor de loontrekkenden bedragen de participatiegraden respectievelijk 26,7% en 25,4%. In vergelijking met de andere twee gewesten neemt Vlaanderen een tussenpositie in. Zowel voor de werkenden, de loontrekkenden en de zelfstandigen is de participatiegraad in Vlaanderen lager dan in Brussel, maar hoger dan in Wallonië. Zowel in België als in de drie gewesten ligt de participatiegraad bij de loontrekkenden dus nog een heel eind verwijderd van de participatiedoelstelling van

De hierboven beschreven cijfers over de opleidingsdeelname van loontrekkenden hebben betrekking op die personen die tijdens de referentieweek van de bevraging een loontrekkend statuut hadden en die in de periode van twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging een opleiding volgden. In de bevraging worden bijgevolg twee (tijds)criteria beschouwd: 1) loontrekkend zijn in de referentieweek van de bevraging, en 2) opleiding hebben gevolgd in de periode van twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging.

Wat we als gevolg van dit verschil in referentieperiode nog niet weten is of een deelnemer aan opleiding met een loontrekkend statuut in de referentieweek van de bevraging, op het moment van de opleiding ook (al) een loontrekkend statuut had. Zo kan het immers zijn dat een opleidingsdeelnemer wel als loontrekkende aan het werk was in de referentieweek van de bevraging, maar dat deze op het moment dat de opleiding werd gevolgd – tot mogelijk een jaar eerder – nog geen loontrekkend statuut had (maar bijvoorbeeld nog student of werkloos was). In wat volgt sluiten we deze laatste categorie van opleidingsdeelnemers uit, en weerhouden we enkel degenen die in de referentieweek van de bevraging loontrekkend waren én die in de periode van twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging opleiding volgden terwijl zij effectief als loontrekkende aan het werk waren. Niettemin merken we op dat we op basis van de beschikbare gegevens geen uitspraken kunnen doen over de finaliteit van de gevolgde opleiding. We hebben er met andere woorden geen zicht op of het al dan niet jobgerelateerde opleidingen betreft.

50% in 2010. Er bestaat dan ook weinig twijfel over de (on)haalbaarheid van dit streefdoel. Het Brussels gewest is met een 'tekort' van bijna twintig procentpunten het minst ver verwijderd van de doelstelling. In Vlaanderen zou de participatiegraad nog bijna moeten verdubbelen, een kloof die op drie jaar niet te overbruggen lijkt.

Naar een indicator van voortgezette beroepsopleiding bij werknemers

In de vorige paragraaf zagen we reeds dat 26,7% van alle Vlamingen die op het moment van de bevraging loontrekkend waren, één of meer opleidingen volgden in de periode van één jaar voorafgaand aan de bevraging (610 400 personen). Op basis van

onze definitie heeft echter slechts 23,6% (538 600 personen) minstens één van die opleidings- of vormingsactiviteiten gevolgd terwijl hij of zij werkte als loontrekkende (tabel 4). Dit betekent dat een beperkte groep van 71 800 personen (3,1%) wel een loontrekkend statuut had tijdens de referentieweek van de bevraging, maar (nog) niet in de periode dat de opleiding(en) werd(en) gevolgd. Het kan hier bijvoorbeeld gaan over personen die tijdens de opleiding nog werkloos, student of zelfstandige waren, maar nadien – en op het moment van de bevraging – loontrekkend werden.

De *opleidingsparticipatiegraad* die we hierna zullen hanteren definiëren we dus als het aandeel deelnemers aan opleiding dat in de referentieweek van de bevraging een loontrekkend statuut

Tabel 4.
Opleidingsdeelname als loontrekkende (15-64 jaar) in Vlaanderen (2007)

	n	%
Totaal loontrekkenden (in referentieweek van de bevraging)	2 283 200	100,0
Waarvan opleiding gevolgd (afgelopen jaar)	610 400	26,7
<i>Opleiding gevolgd als loontrekkende</i>	538 600	23,6
Opleiding gevolgd als niet-loontrekkende	71 800	3,1
Waarvan geen opleiding gevolgd (afgelopen jaar)	1 672 800	73,3

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Tabel 5.
Opleidingsparticipatie loontrekkenden (15-64 jaar) naar statuut en persoonskenmerken in Vlaanderen (2007) (referentieperiode: 12 maanden)

	Loontrekkend	Arbeider	Bediende	Ambtenaar
Alg. totaal	23,6	10,8	28,3	33,3
Man	23,1	11,3	31,1	34,8
Vrouw	24,2	9,5	25,9	32,2
15-24 jaar	21,4	15,5	27,0	25,8
25-29 jaar	26,8	12,2	30,5	40,8
30-39 jaar	25,3	11,8	30,1	35,9
40-49 jaar	23,3	8,9	28,2	34,4
50-64 jaar	20,7	7,9	24,1	28,5
Laaggeschoold	11,1	8,3	15,3	17,5
Middengeschoold	17,9	11,6	21,1	26,1
Hooggeschoold	37,6	24,5	35,6	42,6

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

heeft én in de periode van twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging een of meerdere opleidingen heeft gevolgd terwijl zij effectief als loontrekkende aan het werk waren. Op het totaal van alle 2,2 miljoen loontrekkenden betreft het hier dus de groep van 538 600 personen (23,6%). Het is ook deze groep die we weerhouden voor de hierna volgende analyses.

Zeer povere opleidingsparticipatie van arbeiders

De opleidingsparticipatie onder loontrekkenden verschilt sterk naargelang het *beroepsstatuut*. Zo ligt de participatiegraad van arbeiders heel wat lager dan deze bij de bedienden en ambtenaren. Van alle arbeiders nam ongeveer een op de tien (10,8%) deel aan opleiding (tabel 5). Bij de bedienden is dit 28,3% en bij de ambtenaren loopt dit nog verder op tot een derde (33,3%). Hoewel de participatiegraden bij bedienden en ambtenaren dus wel ruim boven het Vlaams gemiddelde liggen, is er ook bij deze beroepsgroepen nog steeds een (te) grote afstand te overbruggen om de 50%-participatiedoelstelling in 2010 te halen. Dat de participatiegraad van arbeiders in 2010 nog niet in de buurt zal komen van de 50%-doelstelling hoeft geen betoog.

Mannen versus vrouwen

Voor de totale groep loontrekkenden ligt de opleidingsparticipatiegraad iets hoger bij vrouwen dan bij mannen. Van de loontrekkende vrouwen in 2007 nam 24,2% deel aan opleiding ten opzichte van 23,1% bij de mannen (tabel 5). Wanneer we echter de opsplitsing maken naar statuut merken we voor zowel de arbeiders, bedienden en ambtenaren afzonderlijk, dat de participatiegraad hoger is bij mannen dan bij vrouwen. Bij de arbeiders en de ambtenaren is het verschil nog vrij beperkt (verschil van 1,8 procentpunt bij de arbeiders en 2,6 procentpunt bij de ambtenaren), bij de bedienden is de kloof groter (5,2 procentpunt ten voordele van de mannen).

Aangezien in de drie statuten de participatiegraad bij mannen hoger is dan bij vrouwen lijkt het tegenstrijdig dat bij de totale participatiegraad de vrouwen beter scoren dan de mannen. De oorzaak hiervan ligt in de (zeer) grote groep mannelijke arbeiders die geen vorming genoten en die

de totale mannelijke participatiegraad aanzienlijk naar beneden trekt, tot onder het cijfer voor de vrouwelijke loontrekkenden. Zo blijkt dat de groep mannelijke loontrekkenden die niet aan opleiding participeerde ongeveer 40% uitmaakt van de totale groep mannelijke loontrekkenden. Wanneer we de arbeiders buiten beschouwing zouden laten en de participatiegraad berekenen voor enkel de bedienden en ambtenaren samen, bekomen we een hogere algemene opleidingsparticipatie bij de mannen (32,5%) dan bij de vrouwen (28,3%). De deelname aan opleiding onder de loontrekkenden met een arbeidersstatuut ligt dus zeer laag en trekt – door de omvangrijke groep (mannelijke) arbeiders – de globale participatiegraad bij de mannen aanzienlijk naar beneden.

Late twintigers nemen het voortouw

Op uitzondering van de jongste leeftijdsgroep neemt de opleidingsdeelname af met de leeftijd. Van alle loontrekkenden tussen 25 en 29 jaar volgde 26,8% een of meer opleidingen. Bij de 30- tot en met 39-jarigen is dit ongeveer een kwart (25,3%). Voor de oudste leeftijdsgroep noteren we nog een participatiegraad van 20,7%.

De opleidingsdeelname onder de jongeren van 15 tot en met 24 jaar ligt met 21,4% eveneens lager dan gemiddeld. Dit is wellicht deels te verklaren door de schoolverlaters die op het moment van de bevraging wel al loontrekkend zijn, maar die in de tijdspanne van een jaar voorafgaand aan de bevraging nog een tijdje op de schoolbanken zaten (of een tijdje in de werkloosheid terecht kwamen), en daardoor minder kans hadden om reeds als loontrekkende een opleiding te volgen (conform onze definitie). Zij waren met andere woorden nog geen volledig jaar loontrekkend, waardoor de kans om als loontrekkende opleiding te volgen uiteraard kleiner is.

Binnen de groep arbeiders daalt de participatiegraad wel met de leeftijd, zonder uitzondering van de jongste loontrekkenden die hier de grootste opleidingsdeelname laten noteren (15,5%). In vergelijking met de bedienden en ambtenaren ligt de opleidingsparticipatie van arbeiders in alle leeftijdscategorieën echter veel lager. Vooral in de oudste leeftijdsgroepen wordt bij de arbeiders erg weinig deelgenomen aan opleiding: voor de 40- tot en met

49-jarigen bedraagt de participatiegraad 8,9%; bij de vijftigplussers is dit nauwelijks 7,9%.

Bij de ambtenaren zien we de hoogste participatiegraden, en dit in alle leeftijdsklassen met uitzondering van de jongeren. Wanneer we de cijfers voor de bedienden en de ambtenaren vergelijken zien we dat in de jongste leeftijdsgroep (15 tot 24 jaar) de participatiegraad bij de bedienden hoger ligt dan bij de ambtenaren (27,0% tegenover 25,8%). In de overige leeftijdscategorieën liggen de scores bij de ambtenaren meestal beduidend hoger dan bij de bedienden. Vooral bij de 25- tot en met 29-jarigen ligt de opleidingsdeelname bij ambtenaren ruim tien procentpunten hoger dan bij de bedienden (40,8% tegenover 30,5%).

Vooraf een zaak van hooggeschoolden

Opleidingsdeelname is vooral een zaak van hooggeschoolde loontrekkenden. Waar slechts 11,1%

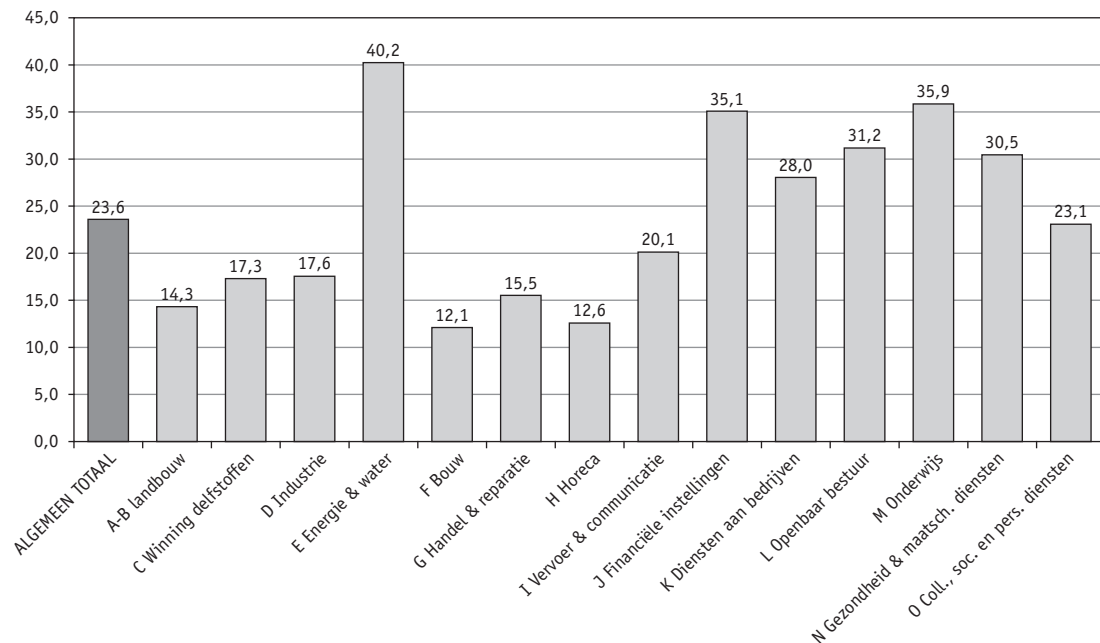
van de laaggeschoolden deelnam aan opleiding, is dit bij de middengediplomden 17,9%. Bij de hooggeschoolden loopt de opleidingsdeelname op tot 37,6%, wat echter nog steeds een eind verwijderd is van de 50%-participatiedoelstelling.

Ook binnen de drie beroepsstatuten afzonderlijk springt de participatiegraad van de hooggeschoolden er sterk bovenuit. Bij de hooggeschoolden met een arbeidersstatuut – weliswaar een beperkte groep – volgde ongeveer een kwart (24,5%) een opleiding. Bij de midden- en laaggeschoolde arbeiders was dit respectievelijk slechts 8,3% en 11,6%.

Bij de bedienden bedraagt de opleidingsparticipatie onder de hooggeschoolden 35,6%, tegenover 21,1% bij de middengediplomden en 15,3% bij de laaggeschoolden. Bij de ambtenaren is de kloof tussen de hooggeschoolden enerzijds en de midden- en laaggeschoolden anderzijds nog groter, met een participatiegraad van 42,6% bij de hooggeschoolden

Figuur 4.

Opleidingsparticipatie loontrekkenden (15-64 jaar) naar activiteitssector (Nace-sectie) in Vlaanderen (2007) (referentieperiode: 12 maanden)

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

tegenover respectievelijk 26,1% en 17,5% bij de midden- en laaggeschoolden.

Van alle onderscheiden groepen komen de hooggeschoolde ambtenaren met een opleidingsdeelname van 42,6% het dichtst in de buurt van de 50%-participatiedoelstelling. Wanneer we van deze hooggeschoolde ambtenaren enkel de 25- tot en met 29-jarigen weerhouden loopt de participatiegraad op tot 47,0%.

Sectorale verschillen

De opleidingsparticipatie in Vlaanderen is hoger in de openbare sector dan in de privé. In de openbare sector nam precies een derde (33,3%) van de loontrekkenden deel aan opleiding. In de privésector geldt dit voor ongeveer een op de vijf loontrekkenden (20,4%).¹

In figuur 4 geven we de opleidingsparticipatiegraad weer van de loontrekkende Vlamingen naar activiteitssector (Nace-secties). In de eerste plaats stellen we vast dat de opleidingsparticipatie in de primaire en secundaire sectoren doorgaans onder het Vlaams gemiddelde (van 23,6%) ligt. Zo noteren we in de industrie (Nace-sectie D) een participatiegraad van 17,6% en in de winning van delfstoffen (Nace-sectie C) een participatiegraad van 17,3%. De bouwnijverheid (Nace-sectie F) hinkt echter het verst achterop: nauwelijks 12,1% van alle loontrekkenden in de Vlaamse bouwnijverheid in 2007 volgde een opleiding. De energiesector (Nace-sectie E) springt anderzijds wel vlot boven de andere sectoren uit met een opleidingsdeelname van 40,2%.

De tertiaire en quataire sectoren doen het over het algemeen vrij goed voor wat betreft de opleidingsparticipatie. Niettemin liggen de sectorale participatiegraden er doorgaans nog steeds meer dan tien procent onder het streefdoel van 50% opleidingsdeelname. De onderwijssector (Nace-sectie M) en de financiële sector (Nace-sectie J) komen het dichtst in de buurt van het streefcijfer, met respectievelijke participatiegraden van 35,9% en 35,1%. Daarna volgen de openbare besturen (Nace-sectie L; 31,2%), de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (Nace-sectie N; 30,5%) en de diensten aan bedrijven (Nace-sectie K; 28,0%).

En doet de werkgever ook een duit in het zakje?

Opleidingdeelname van werknemers is één zaak, maar in hoeverre worden deze opleidingen ook financieel ondersteund door de werkgever? De frequent gehanteerde financiële indicatoren die de opleidingsinvesteringen van bedrijven uitdrukken als percentage van de loonmassa kunnen we op basis van de EAK niet berekenen. Het zijn in de EAK immers de werknemers die worden bevraged en niet de werkgevers. Wel kunnen we via de enquête een indicatie krijgen van de mate waarin werknemers een beroep kunnen doen op werkgeversfinanciering voor de opleidingen die zij als loontrekkende volgen. Bij de interpretatie van deze resultaten moeten we dus wel opmerken dat de gegevens voortvloeien uit een bevraging aan de *werknemerszijde* en niet steunen op bedrijfsgegevens zoals bij de sociale balansen of de CVTS (Vanderbiesen & Sels, 2007). Vraag hierbij is dan ook of de werknemer altijd op de hoogte is of, en in welke mate de werkgever financieel mee tegemoet komt in de opleidingskost.

In de vorige paragrafen zagen we reeds dat van de bijna 2,3 miljoen loontrekkenden er 538 600 een of meerdere opleidingen volgden in het jaar voorafgaand aan de bevraging (opleidingsparticipatiegraad van 23,6%). Van hen konden er bijna acht op de tien (79,7%) voor hun opleiding rekenen op (co)financiering vanwege hun werkgever. In twee op de tien gevallen (20,3%) werd geen financiële ondersteuning voorzien (tabel 6).

Wanneer we de cijfers bekijken voor de verschillende beroepsstatuten merken we op dat het aandeel loontrekkenden in opleiding met financiering door de werkgever bij de arbeiders opnieuw laag ligt: van alle loontrekkende arbeiders in opleiding kon 68,1% rekenen op financiële ondersteuning van de werkgever (tabel 7). Van alle bedienden die opleiding genoten, werd 81,1% mee gefinancierd door de werkgever. Voor de ambtenaren loopt dit nog iets meer op, tot 82,7%. Behalve het feit dat arbeiders globaal genomen minder vaak opleiding volgen dan bedienden of ambtenaren, kunnen zij verhoudingsgewijs – als ze al opleiding volgen – ook in mindere mate rekenen op financiering van hun werkgever.

Sectorale verschillen

In figuur 5 bekijken we de mate van werkgeversfinanciering voor de opleidingen die door loontrekkenden worden gevolgd, opgesplitst voor de verschillende activiteitssectoren (Nace-sectie). Van alle Vlaamse loontrekkenden in opleiding stond in bijna acht op de tien gevallen (79,7%) de werkgever in voor de gedeeltelijke of volledige financiering van de opleiding. Opnieuw bekleden de energiesector (Nace-sectie E; 89,1%) en de financiële sector (Nace-sectie J; 89,9%) de topposities als sectoren waar de werknemersopleidingen het vaakst gepaard gaan met financiering vanwege de werkgever. In beide sectoren werden in ongeveer negen van de tien gevallen de opleidingen (deels) gefinancierd door de werkgever. Andere sectoren die op dit vlak goed scoren zijn de openbare besturen (Nace-sectie L; 84,9%), de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (Nace-sectie N; 84,2%) en de vervoer- en communicatiesector (Nace-sectie I; 83,0%).

De horecasector (Nace-sectie H) loopt duidelijk achterop voor wat betreft de bedrijfsfinanciering voor opleidingen. Bij nauwelijks drie op de tien (29,9%) loontrekkenden in opleiding ging deze gepaard met financiële ondersteuning van de werkgever. Andere sectoren waar het aandeel loontrekkenden in opleiding met financiering door de werkgever eerder aan de lage kant liggen zijn de handel en reparatie (Nace-sectie G; 65,9%), de landbouw (Nace-secties A & B; 70,4%) en de bouw (Nace-sectie F; 70,5%). Nogmaals merken we hierbij op dat we deze cijfers wellicht gedeeltelijk moeten nuanceren aangezien de loontrekkende niet altijd een zicht zal hebben op de (onrechtstreekse) opleidingskosten voor een bedrijf – zoals sectorale bijdragen voor opleidingsfondsen als percentage van de loonmassa – en de loontrekkende deze dan ook niet zal rapporteren tijdens de bevraging.

Wanneer we deze resultaten naast de sectorale participatiegraden leggen uit de vorige paragraaf, merken

Tabel 6.

Opleidingsdeelname als loontrekkende (15-64 jaar) en financiering door de werkgever in Vlaanderen (2007)

	Loontrekkend (totaal)		Financiering werkgever (ten opzichte van aantal in opleiding als loontrekkende)	
	n	%	n	%
Totaal loontrekkenden (in referentieweek bevraging)	2 283 200	100,0		
Waarvan opleiding gevolgd (afgelopen jaar)	610 400	26,7		
Opleiding gevolgd als loontrekkende	538 600	23,6	538 600	100,0
<i>Met financiering werkgever</i>			429 100	79,7
<i>Zonder financiering werkgever</i>			109 500	20,3
Opleiding gevolgd als niet-loontrekkende	71 800	3,1		
Waarvan geen opleiding gevolgd (afgelopen jaar)	1 672 800	73,3		

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Tabel 7.

Opleidingsparticipatie loontrekkenden (15-64 jaar) met (gedeeltelijke) financiering versus zonder financiering van de werkgever in Vlaanderen naar beroepsstatuut (2007) (referentieperiode: 12 maanden)

% loontrekkenden in opleiding	Loontrekkend (totaal)	Arbeider	Bediende	Ambtenaar
Met financiering werkgever	79,7	68,1	81,1	82,7
Zonder financiering werkgever	20,3	31,9	18,9	17,3
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

we dat in sectoren met een hoge opleidingsdeelname – zoals de energiesector (40,2%) en de financiële instellingen (35,1%) – ook het vaakst beroep kon worden gedaan op financiële opleidingssteun vanwege de werkgever (in respectievelijk 89,1% en 89,9% van de gevallen). Uitzondering hierop vormt evenwel de onderwijssector, die wel een hoge participatiegraad noteert (35,9%), maar waar de financiële ondersteuning door de werkgever onder het algemeen gemiddelde ligt (78,7%). Van de sectoren met een lage participatiegraad vormt de bouwsector de uitzondering. De opleidingsparticipatiegraad in de bouwnijverheid bedraagt nauwelijks 12%, maar van de loontrekkenden die opleiding volgden kon wel ruim zeven op de tien (70,5%) beroep doen op de financiële ondersteuning van de werkgever. In de horecasector, die qua opleidingsparticipatie nauwelijks beter doet dan de bouwsector, werden slechts drie op de tien loontrekkenden in opleiding financieel ondersteund door de werkgever (29,9%).

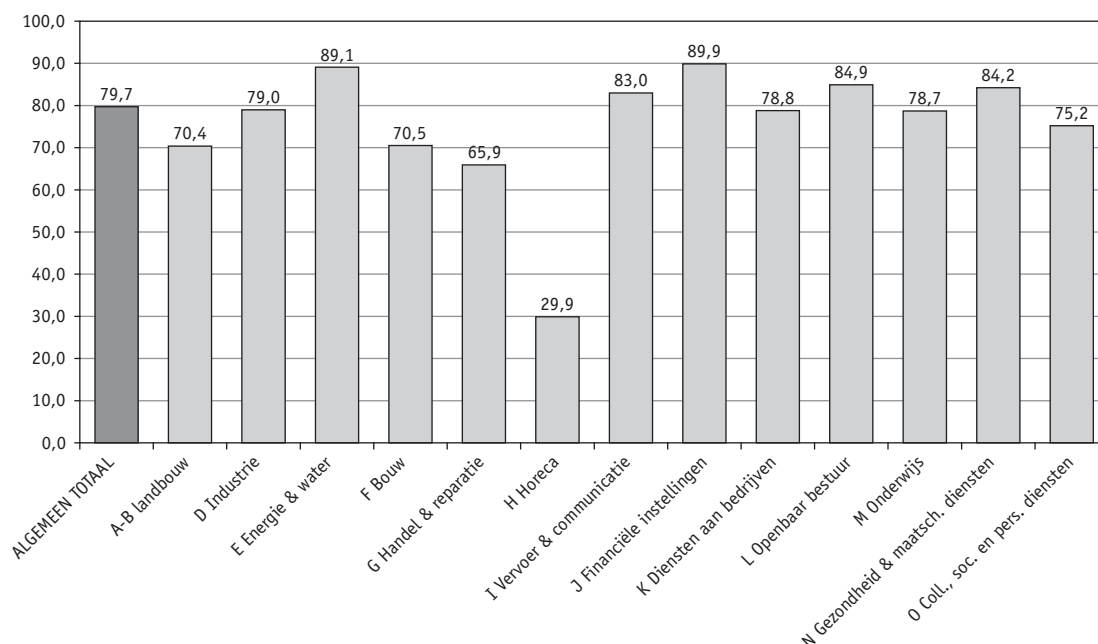
Samengevat

In dit laatste artikel van het drieluik rond de opleidingsinspanningen in Vlaanderen, België en Europa, bekeken we eerst de opleidingsdeelname van de bevolking in Europees perspectief. We stelden hierbij vast dat 7,9% van de Vlamingen tussen 25 en 64 jaar in 2007 deelnam aan opleiding (tijdens een referentieperiode van vier weken). Dit is minder dan gemiddeld in de Europese Unie (9,5%). In heel de Europese Unie volgen jongeren meer opleiding dan ouderen en nemen hooggeschoolden vaker deel aan opleiding dan laaggeschoolden. Werken volgen algemeen genomen ook vaker opleiding dan werkzoekenden en niet-beroepsactieven, maar de hogere deelname van Vlaamse werkzoekenden vormt een uitzondering op dit patroon.

Binnen de Europese Unie vertonen de landen met een hogere globale opleidingsdeelname kleinere ongelijkheden tussen de subgroepen. Vlaanderen scoort eerder middelmatig op het vlak van

Figuur 5.

Opleidingsparticipatie loontrekkenden (15-64 jaar) met financiering van de werkgever in Vlaanderen naar activiteitssector (Nace-sectie) (2007) (referentieperiode: 12 maanden)

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie – EAK (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

opleidingsdeelname, maar de verschillen in opleidingsdeelname tussen de subgroepen zijn in Europees perspectief wel relatief beperkt. Zo participeren Vlaamse mannen en vrouwen quasi evenveel aan opleiding, is de kloof tussen de opleidingsdeelname van laaggeschoolden met deze van midden- en hogeschoolden kleiner dan gemiddeld in de EU-27, en behoort de generatiekloof – de opleidingsdeelname van 25- tot en met 49-jarigen versus deze van vijftigplussers – tot de laagste in Europa. In Vlaanderen zijn het eerder de hogeschoolden en de 25- tot en met 49-jarigen die het minder goed doen in vergelijking met de EU-27, en niet zozeer de kansengroepen – laaggeschoolden en vijftigplussers – wiens kans op deelname aan opleiding bijna even groot is als gemiddeld in de Europese Unie. Hieruit kunnen we concluderen dat de relatief lagere score van Vlaanderen inzake levenslang leren grotendeels samenhangt met een algemene beperktere opleidingsdeelname en niet zozeer een gevolg is van een grotere kansongelijkheid inzake levenslang leren.

Wanneer we ons meer specifiek toespitsen op de opleidingsdeelname van de Vlaamse werkenden, zagen we dat de loontrekkenden in 2007 een opleidingsparticipatiegraad van 26,7% lieten optekenen (tijdens een referentieperiode van twaalf maanden). In vergelijking met het Waals (21,1%) en Brussels gewest (30,5%) neemt Vlaanderen hiermee een tussenpositie in. Zowel in België als in de drie gewesten ligt de opleidingsdeelname dus nog een heel eind verwijderd van de participatiedoelstelling van 50% in 2010.

Arbeiders nemen met een participatiegraad van 11% heel wat minder deel aan een opleiding dan bedienden (28%) of ambtenaren (33%). Het verschil tussen loontrekkende mannen en vrouwen blijft evenwel beperkt (respectievelijk 23% en 24%). Wel noteerden we dat late twintigers het voortouw nemen wat betreft opleidingsparticipatie (26,8%) en dat deelname aan voortgezette beroepsopleiding eerder een zaak is van hogeschoolde loontrekkenden (37,6%).

Ook naar sector zijn er duidelijke verschillen: de energiesector en de financiële sector voeren de top aan qua opleidingsparticipatie van loontrekkenden. Tevens zijn het beide sectoren waar de opleidingen vaak gepaard gaan met financiële ondersteuning vanwege de werkgever. Sectoren waar de opleidingsparticipatiegraad ver beneden het gemiddelde ligt zijn de bouwrijverheid en de horeca. In

deze laatste sector gaan opleidingen daarenboven nauwelijks gepaard met een (gedeeltelijke) opleidingsfinanciering door de werkgever.

Wouter Vanderbiesen
Steunpunt WSE

Faiza Djait
Departement WSE

Noot

1. Het cijfer voor de openbare sector komt hierbij overeen met dit voor de ambtenaren (zie tabel 5).

Bibliografie

- Vanderbiesen, W. & Sels, L. 2007. De meting van opleidingsinspanningen. Ontwikkeling van een Vlaamse boordtabel. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 17 (3-4): 51-63.
- Herremans, W. (2003). Leren na het onderwijs? De opleidingsparticipatie van volwassenen in Vlaanderen, de buurlanden en Europa. *Jaarreeks 2002, De arbeidsmarkt in Vlaanderen, deel 4, Jaarboek*, Leuven, pp. 181-189.
- Van Woensel, A. (2006). *In het lang en in het breed. Levenslang leren in Vlaanderen en Europa*. Leuven: WAV-rapport.

Voor meer duiding en bijkomende cijfers over de opleidingsinspanningen inzake levenslang leren in Europa en voortgezette beroepsopleiding verwijzen we naar de website van het Steunpunt WSE. Hier kunt u het uitgebreidere WSE rapport terugvinden (www.steunpuntwse.be, rubriek publicaties, WSE Reports) en bijkomend cijfermateriaal raadplegen (www.steunpuntwse.be, rubriek cijfers, thematische boordtabellen).